

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

JUDr. Tereza Kyselovská

System příslušností v nařízení Brusel I

System příslušností v nařízení Brusel I

- 1) Obecná příslušnost (článek 2) - „kogentní“
- 2) Alternativní příslušnost (články 5, 6)
- 3) Speciální příslušnost (články 8 - 21)
- 4) Výlučná příslušnost založená nařízením (článek 22)
- 5) Výlučná příslušnost založená dohodou stran (článek 23)
- 6) Tzv. tichá prorogace (článek 24)

Obecná příslušnost

- Směřuje k soudům státu jako celku (příslušný soud určíme podle národních procesních předpisů)
- Jakýkoli nárok proti žalovanému
- Pojem bydliště
  - Fyzická osoba - článek 59 (v ČR viz *Usnesení NS 30 Cdo 444/2004 ze dne 2.6.2005*)
  - Právnícká osoba (i osoby bez právní subjektivity) - článek 60 (autonomní definice) - sídlo x ústředí x hlavní provozovna)
- Význam bydliště žalobce - *osoba žalobce může pocházet i z nečlenského státu EU*

Obecná příslušnost - příklad 1

- *Společnost A má sídlo, ústředí i hlavní provozovnu v ČR? Kterým soudům náleží obecná příslušnost?*

Obecná příslušnost - příklad 2

- *Společnost B má sídlo v Nizozemí, ústředí v Německu a hlavní provozovnu v Řecku. Kterým soudům náleží obecná příslušnost?*

Obecná příslušnost - příklad 3

- *Společnost C má sídlo ve státě Delaware (USA), ústředí ve Francii a hlavní provozovnu v Německu. Kterým soudům náleží obecná příslušnost?*

Obecná příslušnost - příklad 4

- *Rakouský žalobce žaluje českého občana, který má však své bydliště na Ukrajině. Kterým soudů náleží obecná příslušnost?*

Alternativní příslušnost

- Články 5, 6
- Alternativa k obecné příslušnosti
- Důvod existence alternativních pravidel - užší vztah místa, kde se koná soudní řízení, ke vzniklému sporu

- Článek 5 odst. 1 - smlouvy, místo plnění
- Článek 5 odst. 3 - delikty, místo škodné události
- Určují i místní příslušnost

Alternativní příslušnost - článek 5 odst. 1

- Předmětem sporu je smlouva nebo nároky ze smlouvy
- Autonomní pojem
- Dobrovolně založený vztah mezi stranami
- Dobrovolně převzatý závazek
- Pojem smlouva je pro účely článku 5 odst. 1 chápán široce (i vztahy obdobné vztahů smluvním) - spor o existenci smlouvy, náhrada škody ze smlouvy, nároky z neplatné smlouvy, směnka, šek, vztah mezi asociací a členy, ...

Alternativní příslušnost - článek 5 odst. 1

- článek 5 odst. 1 - pís. a) - místo plnění závazku
- článek 5 odst. 1 - pís. b)
  - Kupní smlouva - místem plnění je místo, kam zboží bylo nebo mělo být dodáno
  - Smlouva o poskytnutí služeb - místem plnění je místo, kde služby byly nebo měly být poskytnuty
    - Činnost vykonávaná ve prospěch jiné osoby
    - Obchodní zástupce, distributor, architekt, advokát, účetní, dopravce, cestovní kancelář, daňový poradce, banka, ...

Článek 5 ods. 1 - pís. a) a pís. b)

- Vztah speciálního a obecného - b) je speciální k a)
- V praxi je aplikace a) výjimečná, protože nejvíce smluv spadá pod b)
- Postup při aplikaci:
  - Jedná se o kupní smlouvu nebo smlouvu o poskytnutí služby => použije se pís. b) - faktické místo plnění (místo dodání, místo poskytnutí služby)
  - Jedná se o jinou smlouvu => použije se pís. a) - místo plnění určené dle rozhodného práva

Alternativní příslušnost - příklad 1

- *Mezi slovenským podnikatelem (kupující) a českým podnikatelem (prodávající) byla uzavřena kupní smlouva. Předmětem smlouvy bylo 10 kusů barevných tiskáren. Místo dodání bylo dohodnuto v Brně. Slovenská strana zboží převzala, avšak nezaplatila a česká strana chce žalovat kupujícího o zaplacení kupní ceny.*
- *Kde bude moci česká strana podat žalobu?*

Alternativní příslušnost - příklad 2

- *Společnost ABC se sídlem v Mnichově vyrábí potravinářské stroje. V říjnu 2010 uzavřela smlouvu se společností XYZ na dodávku součástí nutných k výrobě těchto strojů. Společnost XYZ měla součástky vyrobit s určitou specifikací, kterou si vyžádala společnost ABC. O jakou smlouvu se pro účely článku 5/1 jedná?*

Alternativní příslušnost - příklad 3

- *Společnost ABC se sídlem v Rakousku a společnost XYZ sídlem v ČR uzavřely v listopadu 2010 kupní smlouvu, jejímž předmětem byla dodávka lyží. Součástí smlouvy byla i doložka, že místem dodání zboží je sklad kupujícího v Břeclavi. Kterým soudům náleží příslušnost podle článku 5/1?*

Alternativní příslušnost - příklad 4

- *Společnost ABC se sídlem v Rakousku a společnost XYZ sídlem v ČR uzavřely v listopadu 2010 kupní smlouvu, jejímž předmětem byla dodávka lyží. Součástí smlouvy byla i doložka EXW Hauptstrasse 15, Innsbruck INCOTERMS 2000. Kterým soudům náleží příslušnost podle článku 5/1?*

Alternativní příslušnost - příklad 5

- *Společnost ABC se sídlem v Rakousku (Innsbruck) a společnost XYZ sídlem v ČR (Břeclav) uzavřely v listopadu 2010 kupní smlouvu, jejímž předmětem byla dodávka lyží. Převážu si zajišťoval kupující. K naložení zboží došlo u prodávajícího. Kterým soudům náleží příslušnost podle článku 5/1?*

Alternativní příslušnost - příklad 6

- *Společnost ABC se sídlem v Rakousku (Innsbruck) a společnost XYZ sídlem v ČR (Břeclav) uzavřely v listopadu 2010 kupní smlouvu, jejímž předmětem byla dodávka lyží. Přepravu zajišťoval prodávající. Kupující si zboží převzal v Břeclavi. Kterým soudům náleží příslušnost podle článku 5/1?*

Alternativní příslušnost - příklad 7

- *Společnost ABC se sídlem v Rakousku a společnost XYZ sídlem v ČR uzavřely v listopadu 2010 smlouvu o obchodním zastoupení. Podle smlouvy měl obchodní zástupce realizovat činnost výlučně v ČR. Kterým soudům náleží příslušnost podle článku 5/1?*

Alternativní příslušnost - příklad 8

- *Společnost ABC (prodávající) se sídlem v ČR a společnost XYZ se sídlem v Rakousku uzavřely kupní smlouvu. Podle smlouvy mělo být zboží dodáváno do skladu kupujícího ve Švýcarsku. Kupující neuhradil část kupní ceny. Kde je možné proti němu podle nařízení Brusel I podat žalobu?*

Alternativní příslušnost - příklad 9

- *Společnost ABC (prodávající) se sídlem v ČR a společnost XYZ se sídlem ve Švýcarsku uzavřely kupní smlouvu. Podle smlouvy mělo být zboží dodáváno do skladu kupujícího v Rakousku. Kupující neuhradil část kupní ceny. Kde je možné proti němu podle nařízení Brusel I podat žalobu?*

Alternativní příslušnost - článek 5 odst. 3

- Deliktní odpovědnost - protiprávní jednání
- Žaloby, které usilují o shledání žalovaného odpovědným za škodu a které se zároveň nevztahují ke smlouvě
- Odst. 1 a odst. 3 článku 5 jsou striktní alternativy
- Nejprve je třeba se ujistit, že nejde o věc týkající se smlouvy
- Široká koncepce (např. dopravní nehody, porušení osobnostních práv, předsmělní odpovědnost, nekalá soutěž, porušení průmyslových práv, ...)

Alternativní příslušnost - článek 5 odst. 3

- Rozhodujícím je místo škodné události
  - místo, kde došlo k jednání, které zapříčinilo vznik škody
  - místo, kde došlo ke vzniku škody samotné
- V řadě případů dochází ke splynutí těchto míst
- V některých situacích se škoda objeví v jiném místě než v místě, kde došlo k samotnému protiprávnímu jednání -> je na žalobci, ve kterém z těchto míst bude žalovat
- *eDate Advertising*

Alternativní příslušnost - příklad 10

- *Pan Kloubek strávil v průběhu loňského léta se svojí novomanželkou dovolenou u termálních pramenů na Slovensku. Byl přítom kvůli jisté veřejné pozici, kterou zastává v ČR, vyfocen slovenským bulvárním deníkem. Fotka byla s nesouvisejícím komentářem o opicích publikována v tomto deníku. Slovenský náklad představoval 50.000ks výtisků, v ČR bylo v příhraničních oblastech publikováno 500ks. Pan Kloubek se v domnění, že spojení s opicí může ohrozit jeho mediální pověst, rozhodl slovenský bulvární deník zažalovat a požadovat finanční kompenzaci.*
- *Kde lze podle článku 5/3 podat žalobu?*

Alternativní příslušnost - článek 5 odst. 2

- pravidlo pro určení příslušnosti pro případy týkající se **výživného**
- je možné žalovat u soudu místa, kde má oprávněná osoba (osoba žádající o výživné) své bydliště

Alternativní příslušnost II

- Článek 6 a 7
- Volba mezi obecnou příslušností, alternativní příslušností I a alternativní příslušností II je na žalobci
- Důvod - procesní ekonomie, racionalita směrem k jinému řízení, se kterým může souviset
- -> zamezit situacím, kdy o souvisejících věcech rozhodují soudy různých států
- -> zabránit vzniku vzájemně si odporujících rozhodnutí v případě, kdy jsou jednotlivé nároky spojené tak úzce, že je účelné o nich společně

Speciální příslušnost

- Ochrana slabší smluvní strany
- Příslušnost ve věcech pojistných smluv (články 8 - 14)
- Příslušnost ve věcech spotřebitelských smluv (články 15 - 17)
- Příslušnost pro individuální pracovní smlouvy (články 18 - 21)
- 3 prvky ochrany
- Vztah k ostatním pravidlům o příslušnosti

Speciální příslušnost

- Ochrana slabší smluvní strany se projevuje:
  - Místo, kde může být žalována (pasivní legitimace)
  - Místo, kde sama může žalovat (aktivní legitimace)
  - Možnost uzavřít dohodu o prorogaci soudu
  - Odepření uznání a výkonu rozhodnutí

Speciální příslušnost

- Vztah speciální příslušnosti k ostatním pravidlům o příslušnosti
  - Žalovaný musí mít bydliště na území EU
  - Přednost před obecnou příslušností, alternativou I a II -
> žalobce nemá možnost výběru

Speciální příslušnost - spotřebitelské sml.

- Spotřebitel = osoba jednající za účelem který se netýká jeho profesionální či podnikatelské činnosti spotřebitele
- Nedodržení pravidel - odepření uznání a výkonu rozhodnutí
- Ochrana pouze tzv. pasivního, nikoliv aktivního, spotřebitele

Speciální příslušnost - spotřebitelské sml.

- Spotřebitelská smlouva
  - 1) Smlouva o koupi movitých věcí na splátky
  - 2) Smlouva o půjčce návratné ve splátkách nebo jiný úvěrový obchod určený k financování koupě takových movitých věcí
  - 3) Ostatní smlouvy
    - Smlouvy uzavřené s osobou, která provozuje profesionální nebo podnikatelské činnosti v členském státě, na jehož území má spotřebitel bydliště, nebo
    - Tato činnost se **zaměřuje** na stát bydliště

Speciální příslušnost - spotřebitelské sml.

- Zaměření činnosti
- Všechny formy reklamy ve státě spotřebitele - tisk, rádio, televize, kino, katalogy, obchodní nabídky přímo spotřebiteli - náklady na straně podnikatele, prokazuje svoji vůli zaměřit činnost
- Internet - celosvětový dosah, dostupnost ve všech členských státech (pouhá dostupnost stránek neznamena zaměření činnosti)
- Podnikatel musí projeviti vůli navázat vztahy se spotřebiteli
- Př. *reklama německého dodavatele střešní krytiny v ČT, billboard podél dálnice D1*

Speciální příslušnost - spotřebitelské sml.

- Problém se „zaměřením činnosti“ u online obchodů
- *C-585/08 Pammer v Reederei Karl Schlüter a C-144/09 Hotel Alpenhof v Heller*
  - Rozlišující kritéria:
    - Jazyk webové stránky
    - výslovné vyloučení dodávání do země spotřebitele
    - měna uvedená u zboží
    - Mezinárodní předvolba u tel. Čísel
    - zda mají webové stránky národní doménu země spotřebitele
  - Atd.

Speciální příslušnost - spotřebitelské sml.

- Spotřebitel může být žalován pouze u soudu místa, kde má své bydliště
- Spotřebitel může žalovat:
  - u soudu členského státu, kde má smluvní partner bydliště
  - u soudu členského státu, kde má bydliště spotřebitel

Speciální příslušnost - spotřebitelské sml.

- Možnost uzavřít dohodu o volbě jiného soudu (prorogace)
  - až po vzniku sporu
  - uzavřena ve prospěch spotřebitele jako žalobce, tzn. umožňuje spotřebiteli žalovat svého smluvního partnera u jiných soudů
  - dohodou mohou zvolit soudy státu, v němž mají jak spotřebitel, tak jeho smluvní partner bydliště, není-li to v rozporu s právním řádem tohoto státu

Speciální příslušnost - pojišťovací smlouvy

- Autonomní výklad - soukromoprávní typy pojištění, ale i pojištění, která jsou strany povinny uzavírat (doprava)
- Nedodržení pravidel - neuznání rozhodnutí dle článku 35 odst. 1
- žalovaný musí mít bydliště na území některého členského státu
- Pojistitel - pojištěný - pojistník

Speciální příslušnost - pojišťovací smlouvy

- Pojistitel může být žalován:
  - u soudu členského státu, kde má pojistitel své bydliště; postačí však, když má na území některého členského státu pobočku, zastoupení nebo provozovnu
  - u soudu místa bydliště žalobce
  - u soudu členského státu, kde je žalován hlavní pojistitel, jedná-li se o spolupojistitele
  - u soudu místa, kde nastala škodná událost, jedná-li se o pojištění odpovědnosti nebo pojištění nemovitosti

Speciální příslušnost - pojišťovací smlouvy

- Pojistitel může žalovat:
  - V místě bydliště pojištěné osoby nebo pojistníka

- Možnost uzavřít dohodu o volbě jiného sudiště:
  - strany uzavřou dohodu až po vzniku sporu
  - dohoda o volbě sudiště bude uzavřena ve prospěch pojištěné osoby, pojistníka, nebo oprávněné osoby v pozici žalobce, nebo
  - dohoda o volbě sudiště bude uzavřena mezi pojistitelem a pojistníkem, kteří mají bydliště ve stejném státě, a to ve prospěch soudů tohoto státu

Speciální příslušnost - individuální prac. s.

- Podobná pravidla
- Zaměstnanec může být žalován pouze u soudu místa, kde má své bydliště
- Stejně pravidlo pro prorogační dohody
- Odlišnost od předchozích dvou speciálních příslušností
  - V případě nedodržení pravidel není odepření uznání a výkonu

Speciální příslušnost - individuální prac. s.

- zaměstnavatel může být žalován:
  - u soudu místa, kde má bydliště
  - v členském státě, kde zaměstnanec obvykle vykonává svou práci nebo ji naposledy vykonával
  - v případě, kdy zaměstnanec obvykle svou práci nevykonává v jednom státě, u soudu místa, kde se nacházela provozovna, která zaměstnance přijala do zaměstnání

Speciální příslušnost - příklad 1

Skupinka přátel (všichni obvyklé bydliště v Brně) se rozhodla strávit společně dovolenou. V únoru 2010 je zaujala nabídka slovenské cestovní kanceláře (sídlo v Bratislavě) na poznávací zájezd do Řecka. Zájezd našli na webových stránkách slovenské cestovní kanceláře, na které byl odkaz v reklamní části portálu idnes.cz. Stránky byly ve slovenštině, smlouva byla uzavřena jedním členem skupiny za všechny ostatní, a to z počítače v Brně. Zhruba měsíc a půl před odjezdem cestovní kancelář sdělila této skupince, že vzhledem k dalším okolnostem nebyl zájezd do Řecka dostatečně zaplněn, a proto je nucena jej zrušit. Nabídla skupince ve stejném termínu zájezd na Korsiku.

Speciální příslušnost - příklad 1

1. *Urči sudiště pro situaci, kdy skupinka přátel nemá zájem o pobyt na Korsice, ovšem cestovní kancelář jim odmítá vrátit zaplacené zálohy.*
2. *Autobusu se skupinkou přátel, kteří nakonec odcestovali, nedalo přednost SUV španělského turisty. Narazilo do boku autobusu a poškodilo jak autobus, tak i část zavazadel v zavazadlovém prostoru. Urči sudiště pro nárok na náhradu škody způsobené španělským turistou.*
3. *Urči sudiště pro situaci, kdy pojišťovna španělského turisty (sídlo pojišťovny v Barceloně) odmítá z povinného ručení uhradit kompletní škodu na autobusu a slovenská cestovní kancelář ji chce žalovat.*

Speciální příslušnost - příklad 2

Pan Edberger s německou státní příslušností bydlící v Brně pracoval pro německou pobočku americké společnosti SDA - nabízel a prodával průmyslové čisticí prostředky pro Česko, Slovensko, Maďarsko a Rakousko mimo Vídeň. Smlouvu uzavřel s pobočkou společnosti SDA v Lipsku 10.1.2010. Pan Edberger z pracovních důvodů vyjížděl na časté pracovní cesty do výše uvedených států. Zcela pravidelně se stávalo, že trávil mimo ČR i tři dny v týdnu. Po každé cestě se však vracel do Brno, odkud svoji práci organizoval a kde svoje cesty připravoval. Vzhledem k ekonomickým problémům se společnost SDA rozhodla utlumit svoji činnost v Česku, Slovensku a Maďarsku. Ukončila spolupráci s panem Edbergerem, ale nezaplatila mu odměny za posledního půl roku jeho činnosti.

Speciální příslušnost - příklad 2

1. *Urči pravomocný soud v situaci, kdy pan Edberger hodlá zažalovat společnost SDA o vyplacení odměny?*

Výlučná příslušnost

- Nezáleží na bydlišti stran
- Má přednost před všemi ostatními pravidly o příslušnosti
- Soudy v určitém státě jsou nejvhodnější k projednání žaloby
- Oblasti, ve kterých je stanovena výlučná příslušnost -
článek 22
- Poloha nemovitosti, sídlo společnosti, místo vedení registru, místo výkonu rozhodnutí atd.
- Nerespektování pravidel - odepření uznání a výkonu rozhodnutí dle článku 35 odst. 1

Výlučná příslušnost

- Výlučná příslušnost se týká:
  - věcná práva k nemovitostem a nájem nemovitostí
  - platnost nebo neplatnost vzniku nebo zrušení právnických osob a usnesení jejich orgánů
  - platnost zápisu do veřejných rejstříků
  - zápis nebo platnost patentů, ochranných známek a průmyslových vzorů nebo jiných podobných práv
  - výkon rozhodnutí

Výlučná příslušnost - příklad

- *Český student vycestoval na studijní stáž do Francie. Protože nesehnal bydlení ve studentském domě, pronajal si byt od známého Francouze. Ten již delší dobu žije a podniká v ČR, avšak pořád ještě vlastní nemovitosti ve Francii. Student si byt pronajal na dobu 5 měsíců, avšak nájem za poslední dva měsíce nezaplatil. Pronajímatel se rozhodl ho žalovat. V úvahu připadají dle základního pravidla článku 22 odst. 1 francouzské soudy, protože se nemovitost, která je předmětem sporu, nachází ve Francii. Ale v úvahu přicházejí také soudy české, protože v ČR má žalovaný bydliště a jsou splněny podmínky stanovené pro krátkodobý nájem*

Dohoda o příslušnosti - prorogace

- Článek 23
- Možnost stran určit, kde se budou řešit jejich vzájemné spory - projev autonomie vůle stran v procesní oblasti
- Vztah k ostatním pravidlům o příslušnosti
  - Prorogační dohoda nesmí odporovat článkům 22, 13, 17, 21 nařízení
  - Má přednost před obecnou a alternativní příslušností
  - Uzavření prorogační smlouvy nebrání založení příslušnosti podle článku 24

Dohoda o příslušnosti - prorogace

- Podmínky
- Právní vztah, kterého se prorogační dohoda týká musí spadat do působnosti nařízení
- Prorogace se týká určitého právního vztahu
- Musí být zvolen soud členského státu
- **Alespoň jedna ze stran má bydliště v EU**
- Prorogační dohoda musí být platně sjednána a musí být v předepsané formě

Dohoda o příslušnosti - prorogace

- Forma prorogační doložky
  - Písemná
  - ústně s písemným potvrzením
  - ve formě odpovídající praxi mezi stranami
  - ve formě odpovídající mezinárodním obchodním zvyklostem

Dohoda o příslušnosti - prorogace

- Příklad prorogační doložky
- *„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny před českými soudy.“*
- Příklad derogační doložky
- *„Pro veškeré spory vyplývající z této smlouvy se odnímá pravomoc českých soudů.“*

Dohoda o příslušnosti - prorogace

■ Posud'te platnost prorogačních doložek

1. *Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny před českými soudy.*
2. *Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny před soudem v Brně.*
3. *Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny před Krajským soudem v Brně.*

Dohoda o příslušnosti - příklady

- Posud'te, zda je možné uzavřít prorogační doložku
  1. *Kupující s bydlištěm v ČR a prodávající s bydlištěm v Bulharsku uzavřeli kupní smlouvu, jejímž předmětem byla koupě auta.*
  2. *Kupující s bydlištěm v ČR a prodávající s bydlištěm také v ČR uzavřeli kupní smlouvu, jejímž předmětem byla koupě tiskáren s místem dodání v Berlíně.*
  3. *Kupující s bydlištěm v ČR a prodávající s bydlištěm také v ČR uzavřeli kupní smlouvu, jejímž předmětem byla koupě tiskáren s místem dodání v Praze.*

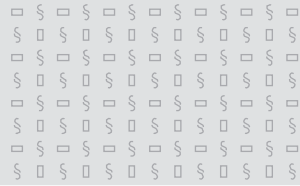
Dohoda o příslušnosti - příklady

4. *Strana A (bydliště v ČR) a strana B (bydliště v ČR) uzavřely v roce 2010 kupní smlouvu. Součástí smlouvy byla doložka: Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny před rakouskými soudy.*
5. *Strana A (bydliště v ČR) a strana B (bydliště v Chorvatsku) uzavřely v roce 2010 kupní smlouvu. Součástí smlouvy byla doložka: Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny před českými soudy.*
6. *Strana A (bydliště na Ukrajině) a strana B (bydliště v Chorvatsku) uzavřely v roce 2010 kupní smlouvu. Součástí smlouvy byla doložka: Veškeré spory vzniklé z této smlouvy budou řešeny před českými soudy.*

Tichá prorogace

- Článek 24
- Podvolení se příslušnosti
- Není-li soud jednoho členského státu příslušný již podle jiných ustanovení nařízení, stane se příslušným, jestliže se žalovaný *dostaví* k jednání k tomuto soudu (chybný překlad - správně zúčastní - v aj verzi *enter an appearance*)
- Dohoda uzavřená mlčky po zahájení řízení
- To neplatí, pokud se žalovaný *dostaví* proto, aby namítal nepřislušnost soudu, nebo je-li jiný soud podle článku 22 výlučně příslušný

Tichá prorogace

- Musí se jednat o soud členského státu
- Nemusí existovat žádné objektivní spojení mezi sporem a soudem
- Musí se jednat o soud, který nemá založenu příslušnost podle nařízení
- Tichá prorogace není možná v otázkách, na něž dopadá článek 22
- Tichá prorogace je možná i vůči tzv. slabším stranám
Tichá prorogace má přednost před předchozí prorogační dohodou
- Žádná ze stran nemusí mít bydliště v členském státě